

Call for Papers

Zakazany owoc. Życie seksualne a Kościoły w Europie Środkowo-Wschodniej na przestrzeni wieków

Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie

24-25 listopada 2022

Od początku swojego istnienia chrześcijaństwo ze swoim jasnym podziałem zachowań seksualnych na właściwie i „nierządne” usiłowało kształtować życie erotyczne wiernych. Kościoły różnych wyznań wykorzystywały w tym celu cały wachlarz środków, m.in. kazania, pokuty, klątwy, ekskomuniki i inne kary. Wraz z rosnącym wpływem duchowieństwa na instytucje świeckie i państwowe, chrześcijańska etyka seksualna odciskała swoje piętno na przepisach prawa, szkolnictwie, nauce i sztuce. Posłannictwo Kościołów przeniknęło do każdej sfery życia społecznego i prywatnego, kulturalnego i politycznego. „Tak nas głupio Pan Bóg na odcinku spraw seksualnych urządził” – wypowiedzi młodych Polaków na kursach przedmażeńskich w 2. połowie XX wieku o seksie świadczą o poczuciu wstydu. Sfera seksualności ludzkiej była naznaczona wstydem i poczuciem winy, w związku z tym, że nauczanie kościelne definiowało ją jako siedlisko grzechu.

Jednocześnie we wszystkich epokach w chrześcijańskiej Europie codzienność szerokich warstw ludności bardzo odbiegała od norm postulowanych przez duchownych. Różne praktyki odrzucane przez Kościoły, jak prostytutcja, masturbacja, przedmażeńskie stosunki seksualne czy przemoc seksualna były powszechne. Tym samym próby unormowania zachowań seksualnych według dogmatów religijnych nie powiodły się (bądź powiodły się tylko częściowo). Pomimo kościelnych, społecznych oraz państwowych środków przymusu stosowanych od stuleci nigdy nie udało się wykluczyć z życia społecznego praktyk potępianych przez Kościoły.

Skonstruowana przez Michela Foucaulta koncepcja biopolityki i rządomyślności oraz jego słynne dzieło „Historia seksualności” spowodowały, że badania historyków skupiły się przede wszystkim na wiktoriańskiej Anglii z jej purytańską, pruderyjną moralnością seksualną. Jednocześnie nowsze badania poddały w wątpliwość założenie, że seksualność można kształtować poprzez religijne, a także państwowe i prawne środki. Podczas planowanej konferencji chcemy przyjrzeć się, jak przebiegały procesy kształtowania życia seksualnego przez różne konfesje chrześcijańskie w Europie Środkowo-Wschodniej, której do tej pory badacze poświęcali mniej uwagi. Stawiamy przy tym pytanie, czy można mówić o sukcesie Kościołów w upowszechnianiu i normalizowaniu głoszonego od średniowiecza nauczania.

Konferencja ma na celu uchwycenie oddolnej perspektywy na życie seksualne w odniesieniu do oficjalnej kościelnej nauki o pożądanych i zakazanych praktykach seksualnych. Interesują nas różne kwestie związane z życiem erotycznym człowieka, między innymi: seks przedmałżeński, pozamałżeński (cudzołóstwo), dziewictwo, aborcja, antykoncepcja, dewiacje seksualne, stosunki homoseksualne, wiek inicjacji seksualnej, wartościowanie seksu. Chcemy także spojrzeć na splot religii, norm, moralności oraz społeczności, państwa i prawa w odniesieniu do jednostki w jej intymnej sferze życia. W związku z tym interesują nas następujące zagadnienia:

- Jak ludzie (lokalne społeczności, grupy społeczne) w różnych epokach ustosunkowywali się do nauk o akceptowanych, propagowanych i potępianych przez Kościoły zachowań seksualnych?
- Jakie były skutki społeczne wprowadzania chrześcijańskiej etyki seksualnej w danej epoce i w danej społeczności? Jakie były następstwa polityczne, gospodarcze, prawne? Jakie implikacje dla kultury i nauki?
- Czego dotyczył i z czego wynikał opór społeczny i indywidualny wobec norm kościelnych?

- Czy istniały równoległe różne porządki prawne i systemy normatywne dotyczące życia seksualnego i czy wzajemnie na siebie wpływały?
- Jakie były różnice między konfesjami? Jaki wpływ miały te różnice na funkcjonowanie społeczności wielowyznaniowych?
- Jakie były różnice w zakresie norm życia seksualnego między różnymi grupami społecznymi, regionami, narodami, etnosami? Z czego one wynikały?
- Jaki był wpływ działania Kościołów na życie seksualne kobiet, a jaki na mężczyzn? Czy kobiety inaczej odbierały naukę Kościołów niż mężczyźni?
- Jak zjawisko przenikania norm kościelnych do praktyki społecznej zmieniało się w czasie?

Do składania propozycji referatów zapraszamy także badaczy i badaczki zajmujących się innymi religiami na obszarze Europy Środkowo-Wschodniej.

Prosimy o przesłanie abstraktów (300-400 słów) wraz z krótkim biogramem na adresy organizatorów: dr Jaśmina Korczak-Siedlecka (korczak-siedlecka@dhi.waw.pl) i dr Michael Zok (zok@dhi.waw.pl). Termin nadsyłania propozycji: do **2 lipca** 2022. Przewidziany czas na referat wynosi 20 minut. Zapewniamy prelegentom zwrot kosztów podróży oraz nocleg. W przypadku ograniczeń w podróżowaniu w związku z pandemią, konferencja odbędzie się w formie hybrydowej lub online. Miejsce konferencji: Niemiecki Instytut Historyczny, Pałac Karnickich, Aleje Ujazdowskie 39, Warszawa.